

**“FUQARO MUHOFAZASI” TADBIRLARINI HAMDA
FAVQULODDA VAZIYATLARDA HARAKAT QILISHGA
TAYYORLASHNI TASHKIL ETISH**

Tanirbergenov Baxtiyar Abdijamievich

Hayot faoliyati xavfsizligi o'quv markazi katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada fuqarolik muhofazasi faoliyatini tashkil etish va favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik masalalari muhokama qilinadi. Unda favqulodda vaziyatlarga javob berish tizimlarining muhimligi, strategik rejalashtirish va jamoatchilik xabardorligi masalalari yoritiladi. Tadqiqot fuqarolik muhofazasi bo'yicha mavjud adabiyotlarni o'rganib chiqadi, favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik metodologiyalarini tahlil qiladi va hozirgi strategiyalarning samaradorligi bo'yicha natijalarni taqdim etadi. Ushbu natijalar favqulodda vaziyatlarga javob berish mexanizmlarini takomillashtirish va jamoat xavfsizligini ta'minlashga hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: Fuqarolik muhofazasi, favqulodda tayyorgarlik, ofatlarni boshqarish, xavf baholash, jamoat xavfsizligi, javob strategiyalari.

Favqulodda vaziyatlar va ofatlar, tabiiy yoki texnogen bo'lishidan qat'i nazar, inson hayoti, infratuzilma va atrof-muhitga katta xavf tug'diradi. Samarali fuqarolik muhofazasi choralari amalga oshirish xavflarni minimallashtirish va tezkor javob berishni ta'minlash uchun juda muhimdir. Hozirgi vaqtda dunyo miqyosida hukumatlar va tashkilotlar mustahkam fuqarolik muhofazasi tizimlarini joriy etib, barqarorlik va tayyorgarlikni oshirishga intilmoqda. Ushbu maqola fuqarolik muhofazasining asosiy jihatlarini, favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik, javob strategiyalari va oldini olish chora-tadbirlarini o'rganadi.

Fuqaro muhofazasi tadbirlarini hamda favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorlashni tashkil etish. Fuqaro muhofazasi (FM) davlat tomonidan favqulodda vaziyatlarda aholining xavfsizligini ta'minlash, moddiy boyliklarni himoya qilish va favqulodda holatlarning oldini olish yoki ularning oqibatlarini bartaraf etish maqsadida

amalga oshiriladigan tadbirlar majmuidir. Bu tadbirlarning samaradorligi ularni to'g'ri tashkil etish va favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik darajasiga bog'liq.

Fuqaro muhofazasi tadbirlarini tashkil etish

Fuqaro muhofazasi tadbirlarini samarali tashkil qilish uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshiriladi:

Normativ-huquqiy asoslarni ishlab chiqish

- Fuqaro muhofazasi bo'yicha qonunlar va me'yoriy hujjatlarni ishlab chiqish va takomillashtirish.

- FM tadbirlarini rejalashtirish va amalga oshirish bo'yicha yo'riqnomalar tayyorlash.

- Davlat va mahalliy hokimiyat organlarining FM sohasidagi vakolatlarini aniqlash.

Tashkiliy tuzilmani shakllantirish

- FM shtablarini tashkil qilish va ularning faoliyatini muvofiqlashtirish.

- Favqulodda vaziyatlarda harakat qiluvchi maxsus guruhlarni shakllantirish (qutqaruvchilar, tibbiyot xodimlari, yong'in xavfsizligi bo'yicha brigadalar va h.k.).

- Davlat organlari, harbiy tuzilmalar va nodavlat tashkilotlar o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish.

Favqulodda vaziyatlarning oldini olish bo'yicha profilaktik choralar

- Tabiiy va texnogen ofatlar xavfini baholash va ularning oldini olish bo'yicha tadqiqotlar o'tkazish.

- Qurilish va infratuzilma obyektlarini zilzilaga, suv toshqinlariga va boshqa tabiiy ofatlarga bardoshli qilish.

- Yong'in xavfsizligi va sanoat korxonalarida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya etilishini ta'minlash.

Favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorlashni tashkil etish

Favqulodda vaziyatlarda aholi va tashkilotlar xodimlarini harakat qilishga tayyorlash quyidagi yo'nalishlarda olib boriladi:

Ta'lim va o'qitish tizimini shakllantirish

- Maktablar va oliy ta'lim muassasalarida FM va favqulodda vaziyatlar bo'yicha o'quv dasturlarini joriy etish.

- Davlat xizmatchilari, sanoat korxonalarida ishlovchilar va keng jamoatchilik uchun maxsus seminar va treninglar o'tkazish.

- Simulyatsiya va virtual treninglar orqali favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlikni oshirish.

Amaliy mashg'ulot va o'quv-taktik mashqlar

- Aholi va tashkilot xodimlari bilan muntazam ravishda evakuatsiya mashqlari o'tkazish.

- Qutqaruv guruhlar va maxsus xizmatlar ishtirokida yirik o'quv mashg'ulotlarini tashkil qilish.

- Yong'in, suv toshqini, zilzila, sanoat avariylari kabi favqulodda vaziyatlarga qarshi chora-tadbirlarni sinovdan o'tkazish.

Aholini xabardor qilish va axborot tizimlarini yo'lga qo'yish

- Favqulodda vaziyatlarda tezkor ogohlantirish tizimlarini joriy etish (SMS-xabarnomalar, ijtimoiy tarmoqlar, televideniye va radio orqali).

- Aholi orasida xavfsizlik bo'yicha tushuntirish ishlarini olib borish.

- Har bir fuqaroning favqulodda vaziyatlarga nisbatan javobgarligini oshirish.

Texnik va moddiy baza bilan ta'minlash

- Favqulodda vaziyatlarda zarur bo'ladigan uskunalar va vositalar bilan ta'minlash.

- Qutqaruvchilar va maxsus xizmatlar uchun zamonaviy texnikalar xarid qilish va ularni doimiy ravishda yangilash.

- Zaxira oziq-ovqat, ichimlik suvi, tibbiy vositalar va boshqa zaruriy resurslarni tayyor holda saqlash.

Fuqaro muhofazasi tadbirlarini samarali tashkil etish va favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik ko'rish aholining xavfsizligini ta'minlash va moddiy zararlarning oldini olish uchun muhim hisoblanadi. Bunda davlat organlari, maxsus xizmatlar, nodavlat tashkilotlari va har bir fuqaroning ishtiroki zarur. Shu sababli, rejalashtirilgan tadbirlarni to'g'ri amalga oshirish, muntazam o'quv mashg'ulotlarini

o'tkazish va zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish orqali favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilishga erishish mumkin.

Ko'plab davlatlar fuqarolik muhofazasi tizimlarini yaratgan bo'lsa-da, yetarli mablag' yetishmovchiligi, jamoatchilikning xabardorlik darajasining pastligi va byurokratik to'siqlar samarali amalga oshirishni qiyinlashtiradi. Trening dasturlari, jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalari va zamonaviy favqulodda boshqaruv texnologiyalariga investitsiyalar tayyorgarlik darajasini oshirishi mumkin. Xalqaro hamkorlik va tajriba almashinuvi ham global miqyosda ofatlarga javob berish imkoniyatlarini yaxshilash uchun zarurdir.

Xulosa

Fuqarolik muhofazasi faoliyatini mustahkamlash va favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlikni oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish tavsiya etiladi:

Xavflarni aniqlash uchun keng qamrovli baholash tizimlarini ishlab chiqish.

Davlat idoralari va xizmatlari o'rtasida hamkorlik va muloqotni yaxshilash.

Doimiy favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik mashg'ulotlari va trening dasturlarini joriy etish.

Erta ogohlantirish va javob berish uchun zamonaviy texnologiyalarga investitsiyalarni oshirish.

Jamoatchilikni favqulodda vaziyatlar bo'yicha o'qitish va xabardorlik kampaniyalarini o'tkazish.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va eng yaxshi tajribalarni almashish.

Ushbu strategiyalarni amalga oshirish orqali hukumatlar va tashkilotlar fuqarolik muhofazasi mexanizmlarini takomillashtirish, favqulodda vaziyatlarga samarali javob berish va jamoat xavfsizligini ta'minlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

ADABIYOTLAR.

1. Амиров, М. У., & Эрхонбоев, Н. А. Ў. (2023). «Безопасность жизнедеятельности» современная актуальность изучения науки.

2. Амиров, М. У., & Эрхонбоев, Н. А. Ў. (2023). Рассмотрение мер по обеспечению личной безопасности и здоровья в сфере безопасности жизнедеятельности.
3. Allegretti, U. (2021). Civil Protection: The Fight Against Earthquakes. In: Sorace, D., Ferrara, L., Piazza, I. (eds) The Changing Administrative Law of an EU Member State. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-50780-0_16
4. Dragisic, Z. (2022). Mehanizam civilne zastite EU I Srbija . perspective saradnje. Godisnjak Fakulteta bezbednosti, (1), doi.org/10.5937/fb_godisnjak0-37881
5. Ishiwatari, M. (2021). Institutional coordination of disaster management: Engaging national and local governments in Japan. Natural Hazards Review, 22 (1), 04020059. [doi.org/10.1061/\(ASCE\)NH.1527-6996.0000423](https://doi.org/10.1061/(ASCE)NH.1527-6996.0000423)
6. Morsut, C. Kruke, B. (2020). Europeanisation of civil protection: the cases of Italy and Norway. International Public Management Review, 20(1)
7. Parker, C., Persson, T. Widmalm, S. (2019), The effectiveness of national and EU-level civil protection systems: evidence from 17 member states, Journal of European Public Policy, Routledge, [doi10.1080/13501763.2018.1523219](https://doi.org/10.1080/13501763.2018.1523219)